

Ontwikkelen omtrent kokosgruis

Inleiding

Kokosgruis werd in Nederland zo'n 7 jaar geleden geïntroduceerd. In Engeland was deze ontwikkeling al eerder gestart maar liep daar al snel tegen uiteenlopende problemen aan. In Nederland werd kokosgruis bij aanvang gebruikt in de rozenteelt als puur substraat en 1 tot 2 jaar later werd het geïntroduceerd in de potplantenteelt. In de potplanten teelt deden zich al snel problemen voor met enkele schades bij kwekers tot gevolg. In die periode kwam het imago van kokosgruis onder druk te staan. Vakbladen grepen dit aan om niet de voordelen maar vooral de nadelen van de 'tropische verassing' publiek te maken. De interesse van gebruikers en potentiële gebruikers liep sterk terug.

Om dit tijt te keren besloten een groep kokosleveranciers samen met de RHP en het Blgg een onderzoeksproject op te starten om te zien of het probleem met kokosgruis dat van chemische aard bleek te zijn tot oplossing te brengen. Het onderzoek dat werd uitgevoerd door H.

Verhagen slaagde erin het lek boven water te krijgen en er werd tevens een oplossing aangedragen. Deze oplossing bleek het bewerken van kokosgruis te zijn, hetgeen een aantal RHP deelnemers inmiddels al jaren toepassen op het eigen bedrijf. Hierdoor verkrijgt men kokosgruis dat chemisch geschikt gemaakt is voor in principe alle tuinbouwteelten.

Het gebruik van kokosgruis nam vervolgens flink toe toen de RHP kokosleveranciers in staat bleken een veilig product aan te bieden. Naast de rozenteelt, werd kokosgruis gebruikt in de potplantenteelt en de boomkwekerij met goede resultaten als gevolg.

Het onkruid dat kokosgruis kan bevatten bleek soms ook als nadeel op te kunnen spelen. Vooral omdat het in deze gevallen altijd ging om tropische onkruiden was waakzaamheid geboden. Enerzijds door selectie, maar vooral door frequent onkruidonderzoek werd dit probleem in kaart gebracht, hetgeen in het kader van de controle nog steeds gebeurt. De RHP deelnemers die kokosgruis produceren loste de problemen op door bijvoorbeeld te gaan stomen, zodat het product als fytosanitair schoon omschreven kan worden.

Ervaringen naar aanleiding van het bezoek aan diverse locaties in India

Na een periode van 3 jaar is er in September 2000 door de RHP weer een bezoek gebracht aan een aantal kokoslocatie in India. Tijdens het bezoek zijn diverse ervaringen opgedaan die voor ontwikkelingen in de toekomst van belang zijn. In deze notitie zijn de ervaringen onder elkaar gezet en uitgewerkt in de hoop dat hierover discussie zal ontstaan met de juiste acties tot gevolg.

De leeftijd van kokosgruis in verband met stabiliteit

De leeftijd van de kokosgruis dat na vervezelen overblijft is totaal onduidelijk. Wat wel duidelijk is, is dat de kokosgruis in sommige gevallen erg jong is.

Er wordt in India gebruik gemaakt van zowel groene husks als bruine husks. De groene is absoluut het jongste materiaal. Na oogsten wordt de noot verwijderd waarna de nog groene husk overblijft. Deze groene husk wordt door vezelfabrieken graag verwerkt omdat het niet nodig is deze te weken in water. De groene husk is echter niet altijd beschikbaar. Voor de kwaliteit van de noot is het beter deze pas te verwijderen als de noot inclusief husk enige tijd heeft gelegen. Hierdoor is over het algemeen meer oudere husk (bruine husk) beschikbaar. Wanneer groene husk wordt verwerkt komt dit bij vezelfabrieken vrijwel nooit gescheiden te liggen, maar wordt gevoegd bij de reeds aanwezige kokosgruis. Het aandeel kokosgruis van groene husks kan in bepaalde periode aanzienlijk zijn.

De bruine husk die ontstaat wanneer deze enige tijd (> 2 maanden) ligt en indroogt is in ieder geval ouder. Hoe oud is echter ook bij deze husk niet te zeggen. De periode dat de husks bij

de vezelfabrieken opgeslagen ligt is onduidelijk. Er wordt geen systeem gehanteerd van first in first out. Het is maar net hoe het uitkomt. Hier komt nog bij dat over de leeftijd van de husks zoals die bij de vezelfabrieken worden aangeleverd ook weinig duidelijk is. Zowel de leeftijd van husks bij de notenindustrie als bij de vezelfabrieken is voorlopig niet te beïnvloeden.

Gevolg van bovengenoemde is dat de leeftijd van kokosgruis behoorlijk kan variëren afhankelijk van het gebruik van groene of bruine husk, de leeftijd van de bruine husk en de opslagduur van kokosgruis na vervezeling. Al met al een behoorlijk aantal onduidelijke factoren die gevolgen kunnen hebben voor de stabiliteit van de kokosgruis en voor problemen kunnen zorgen.

Het is belangrijk om eerste duidelijkheid te krijgen in de stabiliteit van kokosgruis. Zijn er verschillen tussen diverse leeftijden kokosgruis? Zoja, wanneer treedt een omslagpunt op. Pas wanneer dit bekend is kan met een gerust hart een bepaald type kokosgruis worden ingezet. Omdat dit momenteel erg ondoorzichtig is worden er risico's gelopen. Veelal gaat het goed maar soms ook niet (opmerkingen over stabiliteit vanuit kwekers). Wanneer er echter vandaag of morgen grote problemen zouden ontstaan met de stabiliteit kan dit een negatieve invloed hebben op kokosgruis als product.

Centrale productie

Helaas moet worden geconcludeerd dat er van de centrale productielocatie nog niet al te veel terecht is gekomen. Er is slechts een leverancier die kokosgruis na vervezeling direct naar een eigen locatie haalt en een leverancier die dit met een van zijn locaties redelijk benadert. Tijdens het bezoek zijn weer een heel aantal vezelfabrieken bezocht met erg wisselende ervaringen. Kokosgruis wordt opgeslagen onder soms erbarmelijke omstandigheden (onkruiden, koeien, slechte ondergrond). Dit heeft grote fytosanitaire risico's. Het direct weghalen van kokosgruis bij de verschillende vezelfabrieken is geen ingewikkelde maatregel maar vergt goede afspraken en transport. Alleen op deze manier kan de invloed van de vezelfabrieken verder worden terug gebracht. Het enige wat dan nog overblijft is de opslag van de husks. Ook hier is echter nog veel aan te doen.

Om te bepalen in hoeverre kokosgruis opgeslagen moet worden is het eerder genoemde onderzoek naar stabiliteit van belang. Het is echter niet nodig hierop te wachten, ophalen van vers kokosgruis en zelf opslaan kan nu al. Omdat bij veel vezelfabrieken slechts kleine voorraden worden opgeslagen is het verlagen van de EC door regenval maar betrekkelijk. Dit verlagen van de EC kan veel beter en gestructureerder elders plaatsvinden.

Bewerken van kokosgruis

Het bewerken van kokosgruis in India is verre van makkelijk. Ook hier zijn er een aantal milieu maatregelen die er voor zorgen dat over het afvalwater goed moet worden nagedacht. Daarnaast ontbreekt de achtergrond informatie met betrekking tot bewerken. Ook faciliteiten en een mogelijkheid van controle van een bewerkingsproces zijn nog nauwelijks aan de orde. Het bewerken van kokosgruis is gezien de internationale interesse voor kokosgruis een stap die gemaakt zal moeten worden. Zonder goede ondersteuning van Nederland zal het bewerken van kokosgruis uitdraaien op een fiasco. Wanneer wel een goede ondersteuning wordt gegeven kan een voordeel worden gehaald op de (grote) internationale markt.

Inkoop kokosgruis RHP-deelnemers

Van de totale wereldproductie kokosgruis neemt Nederland ongeveer 20% (165.000 m³) af. Met name vanuit India is er een aanzienlijke toename van export van kokosgruis. Veel dit materiaal gaat naar andere landen dan Nederland. De eisen die vanuit deze landen worden gesteld zijn beperkt of niet aanwezig. Dit betekent dat ongewassen materiaal met een onkruidrisico zonder problemen verhandeld kan worden.

Vanuit Nederland worden door de bedrijven wisselende eisen gesteld aan het materiaal. Sommige bedrijven (RHP-deelnemers) kopen ongewassen materiaal en andere willen absoluut gewassen materiaal. Bij de Indiase leveranciers is er onduidelijkheid of er nu nog eisen gesteld worden aan het materiaal en welke eisen dit zijn. Men is inmiddels in India meer geïnteresseerd om maar een onbehandeld en ongecontroleerd massaproduct te leveren. Extra handelingen als wassen en selectie op onkruidrisico en controle erop leveren op dit moment geen meerwaarde op volgens de bedrijven.

Om vooral fyto-sanitair op een minimaal niveau te blijven, is het nodig stappen te ondernemen. Wanneer dit niet gebeurt, dan is het uitgangsmateriaal gelijk aan al het andere en moet met diverse maatregelen in Nederland ervoor worden gezorgd dat het materiaal voldoet aan de normen. De gedachte van ketencontrole is hierbij echter verdwenen. Het opstellen van normen (gedragscode) voor bijvoorbeeld opslagsituatie, onkruidsituatie en leeftijd van het materiaal zijn een mogelijkheid. Hierdoor kunnen bedrijven in India voldoen aan deze normen waardoor enige gelijkheid ontstaat in materiaal geschikt voor RHP-deelnemers. Op deze manier ontstaat ook duidelijkheid richting de bedrijven in India waar tegen dan met recht en rede kan worden aangegeven wat de minimale eisen zijn voor levering aan Nederland. Op deze manier kunnen de bedrijven worden gestimuleerd om ontwikkelingen in gang te zetten. Gebeurt er niets dan zullen over een aantal jaren de buitenlandse afnemers steeds meer gaan vragen om een betere kwaliteit. Nederland heeft dan de boot gemist.

Huidige situatie bij het gebruik van kokosgruis door kwekers

De laatste jaren zijn een aantal leveranciers op zoek gegaan naar expansiemogelijkheden. Dit was een logische gevolgtrekking mede om economische overwegingen, waardoor investeringen meer verantwoord werden. Een groep teelten die hiervoor in aanmerking komt zijn de groenteproduktieteelten welke momenteel met name op steenwol staan. Deze ontwikkeling die ook in het buitenland aanving, is enthousiast opgestart. De eerste resultaten vielen niet tegen en het gebruik van een natuurlijk substraat in deze teelten lijkt wenselijk. Bij de groentekwekers die kokosgruis als substraat gebruiken heeft dit substraat veel krediet, toch neemt het animo af en zijn er inmiddels ook afvallers die overschakelen naar een ander substraat. De voornaamste reden hiertoe is de problemen die deze kwekers hebben met het watergeven. Dit speelt overigens ook in toenemende mate bij rozenkwekers. Een goede aansturing blijkt erg moeilijk te zijn en de meningen van de kwekers hierover lopen enorm uiteen. Een gevolg hier bijvoorbeeld van zijn tegenvallende producties. Daarnaast blijven een aantal andere (minder belangrijke) vragen over die onbeantwoord blijven.

In de potplantenteelt en de boomkwekerij zijn de tendensen ook niet positief. In de potplantenteelt loopt het gebruik om verschillende redenen terug. Meestal liggen hier ook fysische aspecten aan ten grondslag. In de boomteelt ligt de ontwikkeling m.b.t. het gebruik van kokosgruis stil.

Vragen die van belang blijven maar nog immer niet zijn opgelost liggen ook op het vlak van de leeftijd van kokosgruis. Vooral het gebruik van jong (vers) materiaal en de chemische en fysische consequenties zijn nooit kritisch bekeken. De gedachte bestaat dat een aantal

tegenvallende resultaten in de praktijk hieraan te wijten zijn. Het onderzoek dat indertijd met de kokosleveranciers gezamenlijk is opgestart om de invloed van de leeftijd in kaart te brengen is niet verder gekomen dan de oriënterende fase, bruikbare resultaten ontbreken. Problemen die er zijn met de betrekking tot de structuurstabiliteit blijken ook meer en meer een rol te spelen. De suggestie wordt regelmatig gedaan of dit te maken heeft met de leeftijd van kokosgruis of bijvoorbeeld de manier waarop dit materiaal wordt 'geëxtraheerd' uit de husk.

Samenvatting

Als gevolg van verschillende problemen bij de productie, de kwaliteit en het gebruik van kokosgruis neemt de interesse in het materiaal af. Het bovenstaande geeft aan dat er in het begin van de ontwikkeling goed werk is gedaan door de industrie, om het chemische probleem op te lossen, inmiddels hebben zich weer nieuwe essentiële vragen ontwikkeld die ook om een oplossing vragen. Het imago van kokos loopt beschadigingen op en hiervoor zijn het nemen van duidelijke maatregelen noodzakelijk.

De recente ervaringen vragen naar onze mening om discussie en maatregelen, waardoor kokos als goed product met meerwaarde behouden blijft. Het RHP-bureau doet hiervoor de volgende voorstellen:

- 1 Centrale productie locatie binnen bijvoorbeeld 1-2 jaar
(bespreken in normcommissie kokos)
- 1 Opzetten van normen voor controle aan de bron (vezelfabrieken, centrale locaties)
(bespreken in normcommissie kokos)
- 3 Opstarten controle aan de bron
(bespreken in normcommissie kokos)
- 4 Onderzoek naar stabiliteit
(bespreken in normcommissie kokos)
- 5 Eventueel bijstellen van normering chemisch, fysisch en fytosanitair
(bespreken in normcommissie kokos)
- 6 Uitsluitend leveren van RHP gekeurd materiaal
(bespreken in overlegplatform kokos)
- 7 Onderzoek om meer inzicht in de watergeefstrategie te krijgen
(bespreken in overlegplatform kokos)

November 2000
RHP-bureau